

filmoteca

La ciutat cremada

Santi Lapeira

Cineasta
@santilapeira

La ciutat cremada, dirigida per Antoni Ribas, és la més emblemàtica de les pel·lícules catalanes de la Transició. De l'anomenat desastre de Cuba a la Setmana Tràgica, el film se centra en la vida d'una família burgesa de Barcelona, que es converteix en el marc idoni per a narrar els conflictes polítics i socials a Catalunya, del període que va des de 1899 a 1909. Un film que es va guanyar el reconeixement internacional al Festival de Montreal i que forma part del nostre imaginari cinematogràfic.

El director Antoni Ribas (1935-2007) va abandonar un projecte sobre la fundació de Futbol Club Barcelona per a escriure conjuntament amb Miguel Sanz, i dirigir ell mateix, un fresc històric amb un marcat accent polític amb aires viscontinians, que es va convertir en la primera pel·lícula a utilitzar el que ara anomenem *crowdfunding*. En el seu cas, es tractava de comptepartícpis que aportaven entre 100.000 i 300.000 pessetes de l'època, que van servir per a sufragar els més de 40 milions de pessetes del pressupost de la pel·lícula. Josep Maria Forn a través de la seva productora Teide P.C. i

Ferran Repiso amb Leo Films, es van ocupar de la producció.

Ribas va tenir l'habilitat d'emocionar, amb un drama que reivindica la política i la llengua d'un país alhora que rendeix un homenatge a l'internacionalisme amb una escena rodada totalment en esperanto i en unir a la vegada el seu relat, amb els desitjos de llibertat i democràcia dels espectadors d'aquells temps. Una gran ovació acostumava a acompanyar la projecció, justament quan el personatge de Francesc Cambó (1876-1947) —interpretat per Adolfo Marsillach— expressa al rei Alfons XIII (1886-1941) —portat a la gran pantalla per Ivo Antonov— els desitjos autonomistes del poble català, reproducció fidel de l'entrevista que el polític català va mantenir durant la visita del rei a Barcelona al 1904.

A *La Ciutat Cremada* el públic tenia l'ocasió de veure actors i actrius com Xavier Elorriaga, Ángela Molina, Pau Garsaball, Jeaninne Mestre, Adolfo Marsillach; tots ells conformaven la família Palau de la ficció, combinats amb encertats cameos de polítics i personatges populars de la societat civil, fent breus aparicions a la pel·lícula. A la seva estrena, el setembre de 1976,

Antoni Ribas va tenir l'habilitat d'emocionar, amb un drama que reivindica la política i la llengua d'un país

hi van assistir tots els que apareixien i també els protagonistes de l'actualitat política del moment. Entre ells: Joan Benet (1920-2006), Joan Reventós (1927-2004), Jordi Carbonell (1924-2016), Montserrat Roig (1946-1991), Marina Rosell (1954), Miquel Porter Moix (1930-2004), Jordi Pujol (1930), Jordi Solé-Tura (1930-2009), Andreu Abelló (1906-1993) i molts d'altres.

Però no tan sols van ser els encerts de la seva realització —cal esmentar la magnífica banda sonora de Valls Goriña i una fotografia gairebé noucentista de Teo Escamilla— els que van convertir *La ciutat cremada* en un film de referència per al cinema català. Les dificultats per completar la producció i la lluita titànica de Ribas per portar endavant el projecte, van fer molt coneguda la pel·lícula, que es va trobar al final del trajecte amb les restes de la influent censura franquista. Aquesta persistència de Ribas contra els elements, que van caracteritzar la seva carrera, li van servir per a consolidar-la i projectar-la internacionalment. *La ciutat cremada* va estar retinguda per la censura durant alguns mesos abans que s'autoritzés la seva exhibició pública. En la primera projecció a Barcelona, a la que també hi va assistir

una dotació de la policia, es va prohibir la lectura d'un manifest d'adhesió a l'estrena de la pel·lícula.

Algunes projeccions posteriors tampoc van estar exemptes de polèmica, com la seva estrena a Palma, on la distribuïdora es va negar a exhibir la versió original catalana. Aquest fet va provocar que Ribas viatgés amb una còpia sota el braç fins al cinema de Palma, la nit de l'estrena. Allà, i com si es tractés d'un vodevil, també hi va anar un caporal i dos guàrdies de la policia nacional, que hi acudia per a garantir l'ordre públic. Aquest caporal va ser qui va acabar consultant als assistents quina versió preferien veure. Va guanyar majoritàriament la part del públic que desitjava veure la versió catalana i els pocs que votaren veure-la en castellà van sortir de la sala, sense enfadar-se, i aplaudits pels altres espectadors, van recollir a la taquilla l'import de les seves entrades.

Probablement Ribas tenia fixada a la retina l'elegant i a la vegada vigorosa forma en què narrava Luchino Visconti (1906-1976) la història de *El Gattopardo*, on el personatge creat per Giuseppe Tomasi di Lampedusa (1896-1957), anomenat Tancredi,

La ciutat cremada

Antoni Ribas

1976

pronuncia la frase: «Si volem que tot quedi com està, tot ha de canviar». Frase que la història s'entesta en fer-nos repetir; però el cinema i Antoni Ribas, que portava el cinema a la sang, tenen més a veure amb la revolució que amb la còmoda complaença i el *dolce far niente*. Antoni Ribas i el cinema eren, i són: acció! ■